

יו"ר מועצה: אבי ארז
ereza100@gmail.com

עורך: יוסי רזי
razyf@013net.net

עלון מספר 61

לשכת הנשיא ויצמן לשכת נתיבי השלום לשכת בנימין דה רוטשילד לשכת המדע רחובות
לשכת ראשונים לשכת מצאנו יין לשכת נס לשכת מעגלים לשכת כרמים לשכת הבה נגילה
לשכת יבנה וחבריה

סיון תשפ"ה

העלון הדיגיטלי

יוני 2025

תוכן עניינים

חלון לעלון – יוסי רזי

דבר יו"ר המועצה – אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה:

- הבה נגילה – כתבה לעלון דרום - חנוך גלברג
- נס – שוב נפגשים, שוב מתרגשים – מלכה סולומונוביץ'
- מצאנו יין – מפגש סיום חודש מאי- ישראל פרקר
- המדע רחובות – העיניים של המדינה – עזרא קורן ואידה רוזנטל

עלילות רות – ענת קורן

מי רצח את השוטר יעקב צופיוף? - צבי תדמור

מה למלכת צרפת האחרונה, מרי אנטואנט, ולירושלים? - מיכאל זלטקין

סדרת כתבות על בני העדה האתיופית – צבי תדמור.

ביוגרפיה של אדנה פיסה – גדעון אגז'ה

ביוגרפיה של אלף ברוך – גדעון אגז'ה

רגשות – ד"ר יאיר שרן

יש עתיד בים המלח – שוקי ברנדויין

חלון לעלון

יוסי רזי

כל המהלך ברחובות העיר עלול להיחשף לתופעה מעניינת: יותר ויותר ערימות, של פריטים שמסולקים מהבתים הסמוכים. והערימות הולכות וגדלות, תופחות.

כמעט הכול ניתן למצוא בהן – מנעליים לילדים ועד לספות שלמות לסלון. כמו הגראז' - סאיילים שמקובלים בארצות הברית, כך גם כאן; בהבדל אחד. אצלנו הפריטים מושלכים לשטח הציבורי ולא מוצעים למכירה במגרשים פרטיים.

מצד אחד יש לראות בתופעה מגמה מבורכת של מיחזור – כל הרוצה עובר ונוטל משהו מתוך הערימה לשימוש נוסף.

מצד שני – ניתן לשאול למראה החפצים הכמעט חדשים שמתגלים לעין – כיצד האנשים של היום משליכים דברים שזה אך נרכשו? אין כבר "כבוד" לחפצים חדשים. ממהרים לסלקם ולהביא חדשים במקומם.

מצד שלישי – כל עוד הערימות מרוכזות יפה, אינן חוסמות את המעבר, והפינוי מאורגן היטב – מה רע?

ולכן – בפעם הבאה שאתם מהלכים במדרכה ונתקלים באחת הערימות, – עצרו לרגע – תתבוננו בה – נסו לתאר לעצמכם מי בעליה (לשעבר). מה גרם לו להשליך הכורסה או סט הצלחות הממש חדשות?

והעיקר – היזהרו שלא להיתקל וליפול ארצה.

דבר יו"ר המועצה

שלום חברים

יום א', 15 ביוני. לילה קשה עבר על רחובות. המלחמה גובה מחיר יקר, בדם, בדמים ובדמעות. אבל אנחנו " עם כלביא יקום...". נעבור גם את הימים האלה.

ביום שני ה-9 ביוני, נערכה הוועידה הכללית של ארגון בני ברית ישראל. הוועידה נערכה זו השנה השנייה בצל המלחמה, והייתה בסימן התנדבות עם הפנים לקהילה. הוועידה התכנסה השנה בכפר סבא, באודיטוריום "ספיר".

קרוב לשלוש מאות נציגי הארגון מכל רחבי הארץ הגיעו למפגש השנתי. מטרת הוועידה היא לסכם את השנה החולפת, להציג תוכניות לשנה זו, ולאשר את הדו"ח הכספי ואת בעלי התפקידים מרכזיים בארגון. הוועידה התחילה באווירה מרוממת ומפגש רעים. אך לא נשכחו לרגע החטופים, הנופלים ומשפחותיהם.

לאחר ההרשמה, וכיבוד קל התכנסו הצירים באודיטוריום. הכנס החל בטקס המסורתי של הדלקת המנורה.

בהמשך נערך טקס זיכרון לחברי הארגון שנפטרו בשנה החולפת, ולחיילי צה"ל, קרובים של חברי הארגון, שנפלו במלחמה. לאחר מכן החלו הברכות. ראשון המברכים בסרטון מוקלט היה רוב שפיצר, הנשיא החדש של בני ברית העולמי. מטבע הדברים תוכן הברכה היה בשני נושאים: ההזדהות יהדות העולם עם העם בישראל, והמלחמה באנטישמיות. אחריו ברכו נשיאי הארגון

בקנדה, ארגנטינה ואוסטרליה-ניוזילנד. בהמשך נשא ברכה ראש עיריית כפר סבא. לאחר מכן סיכם נשיא הארגון, עמנואל כהן את שנת 2024, תוך הדגשה על הפעילות ההתנדבותית הרחבה של חברי הארגון עם דגש על תקופת המלחמה, וההתנדבות לסיוע במכבייה הקרובה בהכוונה ועזרה לאלפי הספורטאים היהודים שיגיעו לארץ. בהמשך הציג תוכניות לשנת 2025 ואתגרים לעתיד. הוועידה נערכה בסימן "התנדבות עם הפנים לקהילה". מבין מאות המתנדבים נבחרו נציגים מכל מועצה אזורית, והם קיבלו תעודות הוקרה. מושב הבוקר הסתיים באתנחתא מוסיקלית. בהמשך היום הגיעו אורחים חשובים: האלוף (במיל") אודי שני, שהיה לוחם ומפקד בשריון, ועתה מכהן כיו"ר עמותת "יד לשריון". אודי שני נתן סקירה קצרה על החלק של השריון במלחמה, וההבדלים בין לוחמת השריון במלחמות קודמות למלחמה הנוכחית. הרצאה חשובה ומרתקת. שני אורחים נוספים היו גדי קדם מקיבוץ עין השלושה ובתו נועה מקיבוץ ניר עוז, ששכלו ב 7 באוקטובר ששה בני משפחה. נועה אחותה של תמר, ריגשה את כולם בספרה עליה, על אישיותה המיוחדת ופעולתה למען תושבי האזור. נועה הציגה מקצת הפרויקטים שתמר עסקה בהם. המשפחה הקימה עמותה להנצחת בני המשפחה והמורשת של תמר, והמשך עשייה למען תושבי העוטף.

חלק בלתי נמנע באירוע, הוא החלק הפורמלי של הצגת הדו"ח הכספי ואישורו ע"י הנציגים, ואישור חברי הוועד המנהל ובעלי תפקידים בארגון.

היום הסתיים בהופעה מיוחדת של האמנית והזמרת הדר מעוז שסחפה את הקהל במוסיקה שורשית פרסית ובוכרית.

עוד נראה ימים טובים

אבי ארז

מה נשמע בלשכות המועצה

לשכת "הבה נגילה" - כתבה לעלון הדרום

כתב חנוך גלברג – דובר

לפני פחות משנה נולדה לשכה צעירה במסגרת ארגון "בני ברית" בראשון לציון ושמה "הבה נגילה". מנהלת הקבוצה שושי גריצמן ולידה עוזר בפעילויות השונות, אבי שיינפלד.

על פי המסורת הנהוגה בבני ברית הקבוצה נפגשת פעם בחודש לערב גיבוש המלווה באירוע תרבותי. הקבוצה שמה לעצמה להתנדב בקהילה לנושאים שונים כאשר המפגש החודשי מיועד להיכרות ושיח בין החברים ולפעילות חברתית. אבי מלינסקי, המנטור שלנו הנחה אותנו בצעדינו הראשונים בבני ברית.

עד כה ערכנו כ- 10 מפגשים שונים עם חברי הקבוצה. בין היתר, מפגש לפיקניק יחד עם קבוצת חברים בעלי צרכים מיוחדים בטו בשבט, מפגש עם גמלאים עולים חדשים ביום

המעשים הטובים. כמו כן, יצאנו לסיור בנושאי מורשת לאומית, באתר חאן השיירות בשער הגיא, אתר משטרת ישראל ליד בית שמש ואתר גווילי אש המרשים לזכר הנספים בשואה שארגון בני ברית גם סייע בהקמתו.

אירוע ייחודי נוסף היה במפגש קבוצות הגמלאים שארגנה עריית ראשון לציון לשבועות שיצא ביחד עם ביום ירושלים. בבימויו של אבי שיינפלד הציגה הקבוצה מופע פתיחה לחג השבועות בסימן אחדות העם. שושי מנהלת הקבוצה שמייצגת אותנו השתתפה לאחרונה עם עוד נציגים בוועידת בני ברית הארצית בכפר סבא.

פעילות הקבוצה מבוססת בעיקר על מתנדבים בנושאים השונים כגון, ערכת התפריטים וחלוקת המשימות למפגשים שלנו, איסוף הכספים ובחירת נושאי הפעילות התרבותית, תכנון וארגון הטיולים לקבוצה וכן משלוח ברכה לחוגגים ימי הולדת. נראה שקבוצת הבה נגילה התגבשה ועלתה על הפסים הנכונים על פי המסורת והכללים, בארגון בני ברית.

25.5.2025

לשכת נס - שוב נפגשים, שוב מתרגשים

מלכה סולומונוביץ- נשיאת לשכת נס.

לשכת "נס" של בני ברית, שאני גאה לעמוד בראשה, קיימה מפגש נוסף ומחמם לב בהוסטל בנס ציונה, בו מתגוררים חניכים על הספקטרום האוטיסטי. הקשר איתם הולך ומעמיק – החניכים כבר מזהים אותנו, שמחים לבואנו ומשתפים פעולה, כל אחד בדרכו הייחודית.

ואנחנו – שם כדי לשמח, להעניק תשומת לב, חום, ולהיות חלק מתהליך הצמיחה שלהם. הפעם הגענו ב"יום ירושלים", וציינו יחד – דרך משחקים, יצירה וחידונים – את אירועי חודש מאי: יום העצמאות, ל"ג בעומר ויום ירושלים.

במרכז המפגש עמדה התקווה שלנו לעודד תחושת שייכות וזהות ישראלית – וגם לעזור לחניכים לגלות את מה שמחבר ביניהם, כחברים וקהילה.

לסיום, שרנו יחד את "ירושלים של זהב". זה היה רגע של חסד בו השתתפו גם חניכים שלא כל כך מדברים. התרגשנו ושמחנו.

כמו תמיד – יצאנו משם עם לב מלא, חיוך גדול ותחושת שליחות ומשמעות.
תודה מעומק הלב לצוות ההוסטל על השותפות, ולחברי "לשכת נס" המופלאים – על
ההירתמות, ההתנדבות והלב הרחב.
מחכים כבר למפגש הבא!

פגישת סיום חודש מאי של לשכת "מצאנו יין" בראשון לציון כתב וצילם ישראל פרקר

ערב מעניין היה לנו, חברי לשכת מצאנו יין
בבני ברית ראשון לציון, בפגישתנו
החברתית החודשית המסורתית.

הפעם היינו אורחי חנה ורפי אמזלג שהכינו
וקיטטו כיאות את אולם המפגש, לכבוד יום
ההולדת של רפי שחגגנו בערב זה. רפי
מלווה אותנו מדי פגישה בנגינה על
אקורדיונו ואנחנו, חברי הלשכה מלווים אותו
בשירתנו. שירה וריקודים. הערב היה גם עם
סימני חג השבועות בחולצות הלבנות.
ברכות, הרמת כוסיות לחיים, שירה
וריקודים.

בהמשך הערב סיפרה לנו המרצה, אורית
אזרח, סיפור מעניין על שולמית קישיק
שנשמר הרבה שנים בסוד.

למען כבודה של שולמית ז"ל ופעולתה הרבה למען העם היהודי, אני מביא כאן, קצת קצת מסיפורה.

שולמית (שולה) קישיק-כהן (24 בדצמבר 1917 – 21 במאי 2017) הייתה מרגלת של ישראל בלבנון ופעלה להעלאת יהודים מארצות ערב.

קישיק-כהן נולדה בארגנטינה. המשפחה עלתה לארץ והתגוררה בשכונת "מקור ברוך" בירושלים. בגיל 16 השיאו אותה הוריה לסוחר יהודי-לבנוני בשם ז'וזף קישיק, ומשנת 1936 גרה שולה בוואדי אבו ג'מיל, הרובע היהודי בביירות, הלבנונית.

בביירות הייתה פעילה בקהילה היהודית המקומית ויצרה קשרים עם השלטונות. היא העלתה יהודים רבים לישראל בستر. בראשית מלחמת העצמאות, העבירה למפקדת ההגנה במטולה מידע על ההיערכות של צבא ההצלה למלחמה בישראל. לאחר מכן המשיכה בפעולות הריגול, ללא ידיעת בני משפחתה, וסייעה בפעילות של העלאת יהודי לבנון וארצות ערב נוספות לישראל. ב-1961 נעצרה קישיק-כהן. היא עונתה ונשפטה למוות בתלייה. בערעור מאוחר יותר, הומתק עונשה ל-7 שנות מאסר.

בעקבות מלחמת ששת הימים, שוחררה במסגרת עסקת חילופי שבויים. את משפחתה ובעלה הבריו מפעיליה לישראל דרך קפריסין.

בסיום המפגש הוענקו, כרגיל, עציצים פורחים לחוגגי יום הולדת בחודש המפגש. הפעם היו רפי אזולאי ודליה אריאל, בתוספת ברכות וחיבוקים.

תודה למארחים, מזל טוב לרפי ולדליה שחגגו ולהתראות בפגישת לשכת מצאנו יין - ראשון לציון הבאה.

לשכת המדע רחובות- העיניים של המדינה - התצפיתניות, הרצאתו של דובי דוד

כתבו עזרא קורן ואידה רוזנטל

ביום שלישי 10 ביוני 2025 התכנסו חברי **לשכת המדע** בבית אנוש. ארחנו את **דובי דוד** חבר לשכת "מצאנו יין".

בתפקידו בצה"ל בשנות ה-60, שימש **דובי כקצין בחיל הקשר והאלקטרוניקה** בהקמת יחידת קשתות.

המכ"מ של הקשת פותח עבור חוות בקר בטכסס למציאת פרות תועות מהעדר, בשנות ה-50 של המאה שעברה. המכ"מ מבוסס על אפקט דופלר לגילוי יעדים נעים.

בשנת 1976 שולבו לראשונה חיילות-מוכמות, לצד חיילים בניים. עם הקמת חיל האיסוף הקרבי בשנת 2007 שולב גדוד ה"קשתות" באופן מוסדר בחיל.

בעשורים האחרונים, התצפיתניות של צה"ל הפכו לאחת מחוליות ההגנה החשובות ביותר על גבולות המדינה. מה שהחל כתפקיד שולי יחסית, הפך עם הזמן למערך מבצעי קריטי – שמאויש ברובו המכריע על ידי חיילות צעירות.

התצפיתניות פועלות מתוך עמדות מבוצרות לאורך הגבולות ומספקות התרעה מיידית על כל אירוע חשוד או תנועה חריגה. **דובי** סיפר על אחריות התצפיתניות להפעלת כלי "רואה יורה" תוצרת רפאל והציג מספר דוגמאות לשימוש בכלי.

התצפיתניות הן אלו שמתריעות ומכוונות את הכוחות בשטח, לעיתים תוך סכנת חיים. במבצעים כמו "**צוק איתן**" ו"**שומר החומות**", והבולט מכולם – באירועי 7 באוקטובר 2023 – הוכח עד כמה תצפיתנית אחת בעמדה, יכולה לשנות את פני הקרב.

דובי העלה סוגיות פתוחות שנדונו לאחרונה סביב תנאי השירות של התצפיתניות. מצד אחד, ההבנה שהתצפיתניות לא חייבות לשבת על גדר הגבול, הן יכולות לשרת במרכז הארץ ולהשתמש באמצעים הטכנולוגיים לקבלת אותם נתונים.

מצד שני, עולות שאלות על עומס העבודה, אופי ההגדרה כלוחמות ותפקוד הפיקוד בעת התרעות קריטיות.

תודה רבה ל**דובי דוד** על הסקירה המרתקת, ל**ישראל גרנות** על ארגון הכיבוד ולמשתתפים העירניים שהרבו בשאלות.

עלילות רות / ענת קורן

“ותלך ותבוא ותלקט בשדה אחר הקוצרים”
(מגלת רות ב' 3)

אֶל בֵּית נְעֻמִי שָׁבָה	וַיְהִי בַיּוֹם קָצִיר הַחֲטָיִם
וּבְאִמְתַּחֲתָהּ שְׁעוּרִים לְרֹב	וַאֲשֶׁה מוֹאֲבִית-אֶלְמָנָה-גֵּיּוֹרֶת
וּבְעָבוֹר יָמִים	אֶלמוֹנִית
לְבַעַז נְתָנָה אֶהְבֶּתָהּ	בַּשָּׂדֶה מְהַלְכֶת בְּדָד
וַתֵּלֶד פְּרִי בִטְנָהּ	לְלֶקֶט שְׁיָרֵי אֱלוֹמוֹת
וַתַּעֲמִיד צְאֲצָאִים לְרֹב	לְבֵית חֲמוּתָהּ אֲשֶׁר בְּדַרְפָּה הַלְכָה.
אֶת עוֹבֵד	וּבְרַפַּת הַדֶּרֶךְ קִבְּלָהּ
וְזֶה יַעֲמִיד אֶת יֹשֵׁי	וּבְבְרַפַּת שָׁמַיִם עֲטוּפָה
וְהִלָּה אֶת דָּוִד	וּפְגֻשָׁה בְּגִבּוֹר מִן הָעֶבְרָאִים
וְהִלָּאָה...	וַעֲמֹ חֲבוּרַת קוֹצְרִים
אֶת שְׁלֹמֹה...	וַתִּקְבַּל חֲסִדוֹ וּפְרֵי אֲדָמָתוֹ
	כִּי כִבְשָׁה לְבוֹ.

וְכֹל מַעֲלִיָּהֶם
הָרֵי כְּתוּבִים
בְּדִבְרֵי הַיָּמִים
בְּסֵפֶר הַסְּפָרִים.

סיון תשפ"ה
23.5.2025

מי רצח את השוטר יעקב צופיוף?

צבי תדמור

ריות אקדח החרידו את הקהל שיצא מקולנוע בית העם ברחובות, ביום ראשון בערב, ה-16 בנובמבר 1941. שני רעולי פנים ירו לעבר השוטר יעקב צופיוף, שיצא מהקולנוע, פגעו בו והרגוהו במקום. גופתו הועברה למחרת לקבורה בירושלים. על קברו הונחו זרים מטעם תחנת המשטרה של לוד ושל רחובות. יעקב השאיר אחריו אלמנה ושני ילדים. יעקב היה בן לאחת המשפחות הנכבדות של העדה הבוכרית בירושלים.

מדוע יעקב נרצח, מי רצה במותו?

שנה קודם, באוגוסט 1940 נשלם תהליך הפילוג בין קבוצתו של דוד רזיאל מפקד האצ"ל לבין קבוצתו של אברהם שטרן וחבריו שפרשו מהאצ"ל והקימו את ארגון לח"י במטרה "...להשתלט על הארץ כולה בכוח הנשק". החבורה כיוונה מעשיה נגד השלטונות הבריטים. הארגון חינך לנאמנות לרעיון שהובא בעיתון שייסדו "במחורת" בנובמבר 1940 להגשמת היעוד של ארגונם: "גאולת הארץ, תקומת מלכות, תחיית האומה".

קבוצת שטרן החלה בהטלת אימה על המשטרה. צעד ראשון לכך נעשה עם רצח השוטר יעקב צופיוף שהיה יהודי, ארצישראלי, ומותו צריך היה לשמש "התראה לכל שוטרי החרש- מקצועיים וחובבים" (כך בכרוז שפרסם הלח"י).

האם בגד בבני עמו? האם הלשין או הסגיר מישהו מאנשי הלח"י? אין לנו על כך תשובה.

הבולשת הבריטית נכנסה מיד לפעולה והחלה לחקור את נסיבות מותו של יעקב ולחפש אחר חשודים ברצח. כעבור חמישה ימים הובאו שבעה חשודים, כולם מראשון לציון, לטענת המשטרה, כמעורבים במעשה הרצח של יעקב צופיוף, לפני השופט שיטריט[ת] בבית משפט השלום ברחובות. המשטרה ביקשה מהשופט הוצאת פקודת מעצר לחשודים.

שיטריט[ת] נעתר לבקשת המשטרה לאחר ששמע את טיעוני החוקרים. החשודים הועברו לתחנת המשטרה תחת משמר כבד ונכלאו בתא המעצר עד העברתם למחנה מעצר. כאשר שהו העצורים בתא המעצר סיפר אחד החשודים לחבריו כי לו, זו לא הפעם הראשונה, שהוא מבקר במקום. הוא נמנה על הפועלים שהשתתפו בבניית המשטרה והכירה היטב.

בתקופת מעצרו החשודים ברצח נחקרו בתחנות המשטרה בראשון לציון וברחובות ובבתי הסוהר ביפו ובירושלים. כעבור חודש של חקירות נכלאו במחנה המעצר מזרעה, צפונית לעכו, וכעבור זמן הועברו למחנה המעצר בלטרון.

גבריאל שכיניו בלח"י היה "בר כוכבא" היה בין שבעת העצורים שנחשדו ברצח השוטר יעקב צופיוף, שלא הודה בביצועו ולבסוף נאסר בשל חברותו בארגון הלח"י. הוא נכלל בשילוח הראשון של העצורים, שהבריטים הגלו מארץ ישראל לאפריקה באוקטובר 1944. גבריאל הוחזק במחנות המעצר: סמבל, ליד אסמרה באריתריאה, קרתגו בסודן, שוב באריתריאה, וגילגיל בקניה. אחרי ההכרזה על הקמת המדינה, הוחזר עם אחרוני הגולים מקניה למדינת ישראל ביולי 1948, לאחר שש וחצי שנות מאסר בארץ ובגולה. במחנה המעצר בקניה גבריאל למד צילום, צילם הרבה תמונות מהווי המחנה ושל חבריו. גבריאל מצא תעסוקה מעניינת והפך להיות ספר המחנה.

מי היה גבריאל? גבריאל שטרנברג, בן עשרים, יצא עם קבוצת בית"רים לנמל קונסטנצה ב-1939. שם הצטרפו לעוד 800 בית"רים, יוצאי צ'כוסלובקיה, לעלייה באוניית המעפילים 'קטינה', במסגרת עליה ב' של תנועת ז'בוטינסקי 'אף על פי' ואחרי שלושה חדשים, הצליחו לנחות בחופי הארץ בלי להיתפס. בו ביום הצטרף גבריאל לפלוגת בית"ר במזכרת בתיה.

ברחובות, מצא עבודה כפועל בניין פשוט בחברת "סולל בונה", והשתתף בבניין תחנת המשטרה שבמושבה. גבריאל, שהיה בחור צעיר וסקרן, הסתובב בכל אתר הבניה וזכה להכיר את התחנה על בוריה.

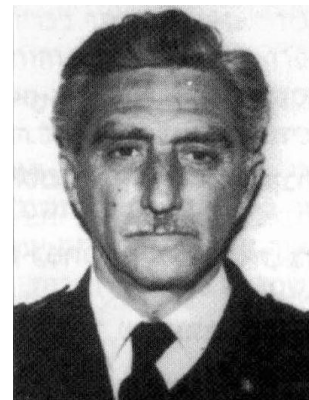
באוקטובר 1939 גויס לאצ"ל ועבר אימוני נשק. עם הפילוג באצ"ל ב-1940, עבר ללח"י. ב-1941 נשא לאישה את רבקה, גם היא חברת בית"ר, וגר עמה בראשון לציון. אין לנו מידע על הפעולות המבצעיות בהן גבריאל השתתף עד למעצרו בנובמבר 1941.

בבוקר ה-12 ביולי 1948 נסתיימה הדרמה של גלות אפריקה, כאשר ספינת הגירוש הבריטית "אושן ויגור" ועליה 262 גולים, הגיעה למים הטריטוריאליים של מדינת ישראל. לקראת הגולים יצאה מנמל תל-אביב ספינה של חיל הים.

מי רצח את השוטר-חרש יעקב צופיוף? איש לא הואשם ברצח. באתר מוזיאון משטרת ישראל, באתר העמותה להנצחת מורשת לוחמי חרות ישראל (לח"י) מוזכר גבריאל שטרנברג, כמי שנעצר כחשוד בהשתייכות לארגון הלח"י וכי בשל כך נעצר, נכלא, וגורש למחנות המעצר באפריקה.

משה, בנו של גבריאל סיפר, כי אביו שיתף את בני המשפחה בקורותיו, לרבות על תקופת חברותו בלח"י, על החשדות שהיו נגדו בפרשת רצח השוטר, על מאסרו ועל הגלייתו לאפריקה וציין כי אביו ציין בפני בני משפחתו כי לא היה שותף למעשה הרצח.

בשובו מן הגלות, במלחמת העצמאות, גבריאל התגייס לצה"ל, השתתף בקרבות לשחרור הגליל, ושחרר בדרגת סמל. ביוני 1949 התגייס למשטרה. ב-1964 התמנה למפקד תחנת המשטרה בנס ציונה, ב-1966 התמנה למפקד תחנת המשטרה רחובות וקודם לדרגת פקד.

ימים ספורים לפני תחילת תפקידו כמפקד תחנת רחובות, צלצל הטלפון בלשכתו של מפקד תחנת רחובות. מנהלת הלשכה ענתה ומצידו השני של הקו היה גבריאל. מנהלת הלשכה בירכה אותו בחום רב ואמרה שהם מצפים לבואו. אני יודע, אני יודע, ענה גבריאל, אך יש לי בקשה אחת קטנה: בבקשה, הפעם תנו לי חדר קצת יותר מאוורר מהפעם האחרונה שבה שהיתי בתחנה...

ב-1970 מונה לראש לשכת החקירות של הנפה מאוחר יותר התמנה למפקד תחנת המשטרה בראשון לציון. גבריאל שטרנברג זכה לעיטור המופת. אחרי 30 שנות שירות, השתחרר בדרגת סגן ניצב.

מה למלכת צרפת האחרונה, מרי אנטואנט, ולירושלים?

מיכאל זלטקין

באחד הימים ישבתי בבית קפה שכונתי ובשולחן שלידי ישבו שלושה אנשים ודברו ביניהם על נושא אשר מעולם לא עניין אותי – שעונים עתיקים. הבנתי שמדובר בשיח מומחים ובעלי שאר רוח וברוב חוצפתי ביקשתי להצטרף ולהאזין. את השיחה הוביל מר אבי מזרחי, יזם עמותות חברתיות סדרתי וממייסדי היישוב כמון ומפתחי גוש שגב. הוא בחן רעיון של הקמת בית ספר לשענות בו ילמד נוער במצוקה מקצועות אשר יוכלו לפרנס אותם למשך כל חייהם. מקצוע זה הוא תיקון שעונים עתיקים ושעוני יוקרה.

משתתף שני היה מר נתן צרפתי, השען הראשי של מוזיאון השעונים בירושלים (בו מוצג אחד משלושת אוספי השעונים החשובים בעולם) ובעליו ומנהלו של בית ספר לשעונות. האדם השלישי הוא מר אנדריי כץ, מהנדס אלקטרוניקה ויזם הייטק, ממייסדי מושב יובלים, אשר התאהב בנושא השענות ובמדע השעונות והפך למומחה עולמי בנושאי טכנולוגיית השעונות מן העת העתיקה עד היום. במעבדתו הוא שובר שיאי עולם בייצור מנגנוני שעונים מיכניים בעלי יכולת דיוק מדהימים.

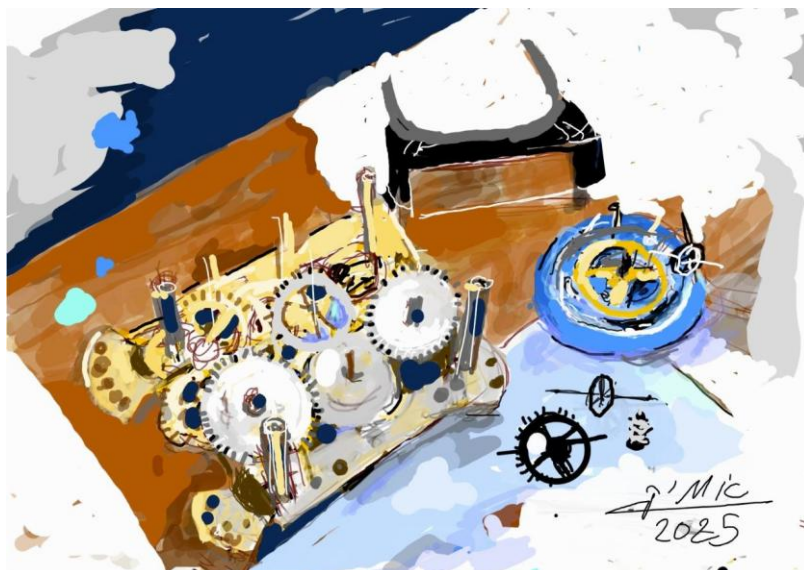
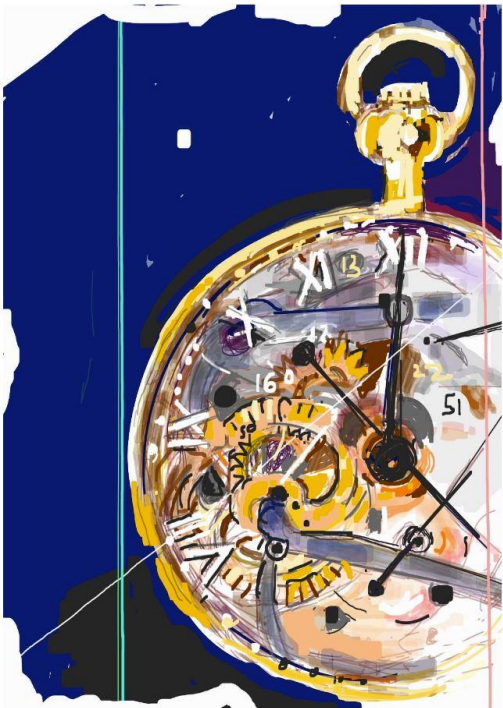
במהלך מפגשים שבועיים התיידדתי עם בני שיחי ונגלה לפני עולם מרתק להפליא. ראיתי שעונים עוצרי נשימה ביופיים. מכסה שעון עגול אשר יוצר מיכנית בצורת עיגול בדיוק של מאית המילימטר, אחרת לא יתיישב במקומו. ביקרתי במעבדה ובבית הספר של נתן. שם נוכחתי בסבלנות ובהתעמקות הנדרשת מתלמיד המעוניין להיהפך לשען מקצועי. אולם מעל הכל התרשמתי משעון מיוחד בלשון המעטה הנמצא במוזיאון השעונים בירושלים – שעונה של מלכת צרפת האחרונה, מרי אנטואנט. נדרשו ארבעים שנה לבנות אותו והוא הושלם שנים רבות לאחר שראשה של המלכה נערף במהפכה הצרפתית. ולא פחות מרשים – אני יושב עם האדם היחיד בעולם אשר רשאי לאחוז בשעון המאד מאד מאד יוקרתי.

הפעם אספר על שעונה של מרי אנטואנט אשר היה לי העונג לציירו כפי שהוא מוצג כאן. ובכן, השעון הינו שעון כיס אשר נבנה על ידי אברהם לואי ברג'ה השווייצרי אשר נחשב לאחד מגדולי תחום השענות בעולם עד היום. לימים הקים ברג'ה חברה הנחשבת עד היום לאורים והתומים של תחום השענות השווייצרית. ברג'ה התמקד בייצור שעונים לאצילי אירופה אשר הצטיינו בתחום מיכני רב ובאסתטיקה מיוחדת. מרכז השענות העולמי היה בוורסיי שבצרפת ליד ארמון וורסיי. השעון הוזמן עבור מלכת צרפת בשנת 1783 אולם המהפכה הצרפתית בשנת 1789 שינתה את ייעוד השעון עקב הוצאת המלכה להורג על ידי המהפכנים. השעון מכיל 823 חלקים עדינים הממלאים תפקידים מיכניים מתוחכמים. הוא מכיל חידושים מהפכניים של ברג'ה כמו מתיחה עצמית, שימוש באבני ספיר למניעת התפשטות בחום לצורך שמירת דיוק זמן ועוד רבים אחרים.

בתחילת המאה העשרים התגלגל השעון לידיו של סיר דיוויד סלומונס, איש ציבור יהודי אנגלי, אשר בנה את אחד האוספים הגדולים ויוקרתיים ביותר של שעונים וכלי נגינה מיכניים. בנו תרם את האוסף כולו למוזיאון האסלאם בירושלים במטרה להקים מוזיאון שעונות בזכות עצמו.

שעונה של מרי אנטואנט עבר גלגול נוסף עת האוסף המרהיב ששוויו מיליוני שקלים נגנב כולו בשנת 1983 בצורה מתוחכמת. כעבור כעשרים וחמש שנה האוסף הוחזר כמעט בשלמותו על ידי אלמנתו של השודד. השעון הוחזר למקומו ומלבד נתן צרפתי איש אינו מוסמך לגעת בו.

גלגולו האחרון ממש הוא בציור על צג הטלפון החכם שלי. אולם את הריגוש האמיתי ניתן לקבל רק מתוך ראייה והסבר במוזיאון השעונים בירושלים, ממליץ לכם לבקר.

איורים – מיכאל זלטקין

סדרת כתבות על בני העדה האתיופית.

צבי תדמור

בעלון 60 פתחתי בסדרה של כתבות על בני העדה האתיופית. הפעם, שני סיפורים על שתי נשים מיוחדות שהאמן גדעון אגז'ה יצר בתערוכת צילומיו וציין: "תסתכלו בעיניים של האנשים האלה שחלמו על ירושלים ועשו מסע ארוך וקשה כדי להגיע לישראל. זהו סיפורם של שומרי הגחלת, הגיבורים של הקהילה והוא מבקש מאיתנו לזכור אותם.

גדעון ערך שיחות ארוכות עם המצולמים, בהן סיפרו לו את סיפורם האישי והקולקטיבי, סיפרו על תלאות הדרך הקשה והמסוכנת מאתיופיה העוברת דרך סודן, כאשר מבטם לירושלים. עבור גדעון, סדרת הצילומים הן מסע מרפא במהלכן למד על עצמו ועל שורשיו.

ביוגרפיה של אדנה פיסה

גדעון אגז'ה

הגברת עדנה פיסה ביתם של מר אלקה טרונוך וגברת איסטה ימלה, נולדה בשנת 1936 במחוז סימן מן-אטה. בסביבה מיוחדת שנקראת "שאמה מנטיוס קבטייה".

השם אדנה (=הבריאה) (ניתן לה ע"י הוריה בעקבות זה שאימה הייתה חולה כ-7 שנים, וכאשר אדנה נולדה מצבה הרפואי של אמה השתפר משמעותית ועל כן ניתן לה שמה.

לאחר לידתה, ההורים שלה היו מספיק אמידים כדי לגדל אותה ללא מחסור. אכן גדלה בתזונה ראויה: בדבש וחלב. גדלה תוך לימודי דת. ככל שגדלה והגיעה לגיל חמש שנים, האמא המכובדת הגברת איסטה התגרשה מאביה והתחתנה בשנית לבעלה הראשון מר איילה טקה והם החלו לנהל חיי שגרה. אביה החורג גידל אותה בפינוק עד שהגיעה לבגרות. היא התחתנה עם מר וורקה צגייה על פי תורת משה וישראל. בזמן חתונתה היא קבלה פר במתנה מהוריה. החתונה הייתה בששון ובשמחה בסוכה טרייה תוך ברכות ושירי הקסים.

שלוש שנים לאחר הנישואין שלה התגרשה וגרה עם אחיה הגדול ממנה, מר מלקמו איילה. כיוון שהגברת אדנה הייתה יפיפיה היא משכה תשומת לב מהסביבה, האח הגדול שדאג מהמתרחש, שלח אותה לדודתה הגברת איטנש ימלה למקום שנקרא נורה. לאחר ששהתה שם במשך שנה, הוחלט לחתן אותה בשנית, והתחתנה לאיש בשם מר גביאו נגסה. כמו בחתונה הראשונה כך החתונה השנייה הייתה בשמחה ובששון ובסוכה רחבה. גם אז קיבלה במתנה פר מאמא שלה ומאחיה הגדול.

בעלה מר גבייאו נגסה היה חקלאי חרוץ, חרש את אדמתו: נפח של כלי עבודה שונים, היה אחראי על שבעה כפרים. באותה מידה הגברת אדנה פיסה קיבלה אורחים רבים ועזרה לו בכך.

באתיופיה, היו אהובים על הסביבה. הם שמרו על הדת, החגים והשבת בחירוף נפש. הם היו נוהגים להזמין אנשים רבים בחגים לסעודות ולמשקה ביד רחבה. בנוסף לזאת חיו באהבה ובידידות עם כולם, גם עם הנוצרים, הם כיבדו את המנהגים היהודים וחיו בידידות רבה. הם היו שמחים ומאושרים בנישואיהם. גם כיום, שהם כבר בישראל, בחג ראש השנה אדנה ובעלה מזמינים את ילדיהם, קרובי משפחה ושכנים וחוגגים יחדיו את חג ראש השנה ועושים "זקר".

בקרב קהילת אתיופיה ואצל הקייסים בפרט גברת אדנה ידועה בנתינה בלתי פוסקת, בתמיכה לקרוביה ושכניה בעת אסון (מהללת את הנפטרת/ת כפי שנהוג בקהילה).

הגברת אדנה פיסה בעלת יכולת טבעית וכישרים רבים- היא יודעת מוזיקה ושירה. לדוגמה, כאשר אביה החורג מר איילה טקה התגייס למבצע אראיה, היא חיברה לו שיר: "מינאו ביידרג ייסנקו סילצ'ה אבראו בהדכוין כראיאו זמצ'ה".

ביוגרפיה של אלף ברוך

גדעון אגז'ה

אלף ברוך נולדה בכפר היהודי ברבואקס באתיופיה למשפחה דתית, בת הזקונים במשפחה בה תשע אחים ואחיות נשואים. היא גרה עם אמה יפטו ואחיה הקטן עד גיל 10. בשנת 1992, לאחר מסע שכלל חטיפה, מאסר ואף שיעבוד עלתה לישראל ובסופו של דבר התאחדה מחדש עם משפחתה. בישראל הוציאה לאור ספר שגולל את ספורה האישי ושמו "לחצות לצד השני".

מסעה החל בגיל תשע כאשר לדבריה, נלקחה מאמה על ידי אחותה הגדולה טקלה, לעיר הומרה. טקלה ניהלה בית עסק למכירת ערק וטלה, ובבקרים אלף הייתה עוזרת לה בבית העסק ובמיון שומשום בשדה. בערב למדה אלף בבית הספר. שמה החדש שניתן לה על ידי אחותה היה "נייה". הגעגועים לאימה ולחיה הקודמים פיתחו בקרבה טינה עמוקה לאחותה והיא ביקשה לברוח. בשנת 1985 (לפי לוח השנה האתיופי) הגיע לבית העסק של אחותה שליח וסיפר שמשפחתו נמצאת במחנה הפליטים וודהילו שבסודן. אלף שצותתה לשיחה החליטה לצאת בעקבות אמה. היא מצאה מורה דרך ולקחה עמה 20 ביר.

היא יצאה מהומרה לאמביט עם קבוצה של יהודים באישון ליל. כשעלתה השמש, התקדמה הקבוצה לנהר טקזה על מנת לעבור לסודן בסירה. "בשביל לעלות לסירה היה צריך לשלם שוב - אבל לא היה לי עוד כסף. נשארתי מאחור בוכה", היא אומרת. אלף מתארת כי בזעמה, קפצה לתוך הנהר וניסתה לשחות לעבר הסירה - אלא שהזרם החזק הכה בה בעוצמה והיא נסחפה בזרם.

היא נמשתה על ידי חיילים בגבול ונעצרה לאחר שסיפרה כי היא יהודייה. הכלא היה נראה כמחנה חיילים, בתים העשויים חמר. אלף הייתה לוקחת מים, מערבבת עם האדמה ומכינה

כדורי בוץ בכל יום, כדי למנות את הימים. במשך 3 חודשים עברה התעללות קשה בידי החיילים, מה שהוביל אותה למספר ניסיונות התאבדות. לאחר מכן הוצאה משם כשהיא לבושה בחיג'אב. "הגעתי לבית גדול ויפה שהיה שייך למשפחה סודנית. הייתי בטוחה שאני בישראל, שתקף אפגוש את משפחתי. מה שקרה בעצם זה שמישהו מכר אותי כשפחה לבית הזה".

לאחר כשנה של התעללות נוספת, הגיעו לבית המשפחה 3 גברים אתיופים שהתחזו למחפשי עבודה. וורקה גביהו, מכרה את טקלה תכננה את מבצע הצלה ושילמה לגברים. "הם ביקשו ממני לתת להם סימן שאני אחות של טקלה - ולא האמנתי". כעבור יום, וורקה הגיעה לבית ודרשה לשחרר את אלף, בעלי הבית הסודנים סרבו, הכו את וורקה באלימות וקרעו את בגדיה. אלף רצה לשער הכניסה, הוכתה בשוט ואיבדה חלק מראייתה, אך למרות זאת, שתיהן הצליחו לברוח משם. הן היו מאושפזות בבית חולים במשך 6 חודשים. לאחר מכן עברו להתגורר כשנה בעיר קסלה. אלף קיבלה שם חדש, אנט, זאת בכדי שהשלטונות לא יזהו אותה כשפחה נמלטת. היא התחתנה עם גבר שוורקה הכירה לה ועבדה בבית קפה בבעלותה בפורט שבסודן. בחודש ה-6 להריונה בעלה קיבל ויזה לארצות הברית – ונסע לשם כשהוא מבטיח להשיג ויזה גם עבורה.

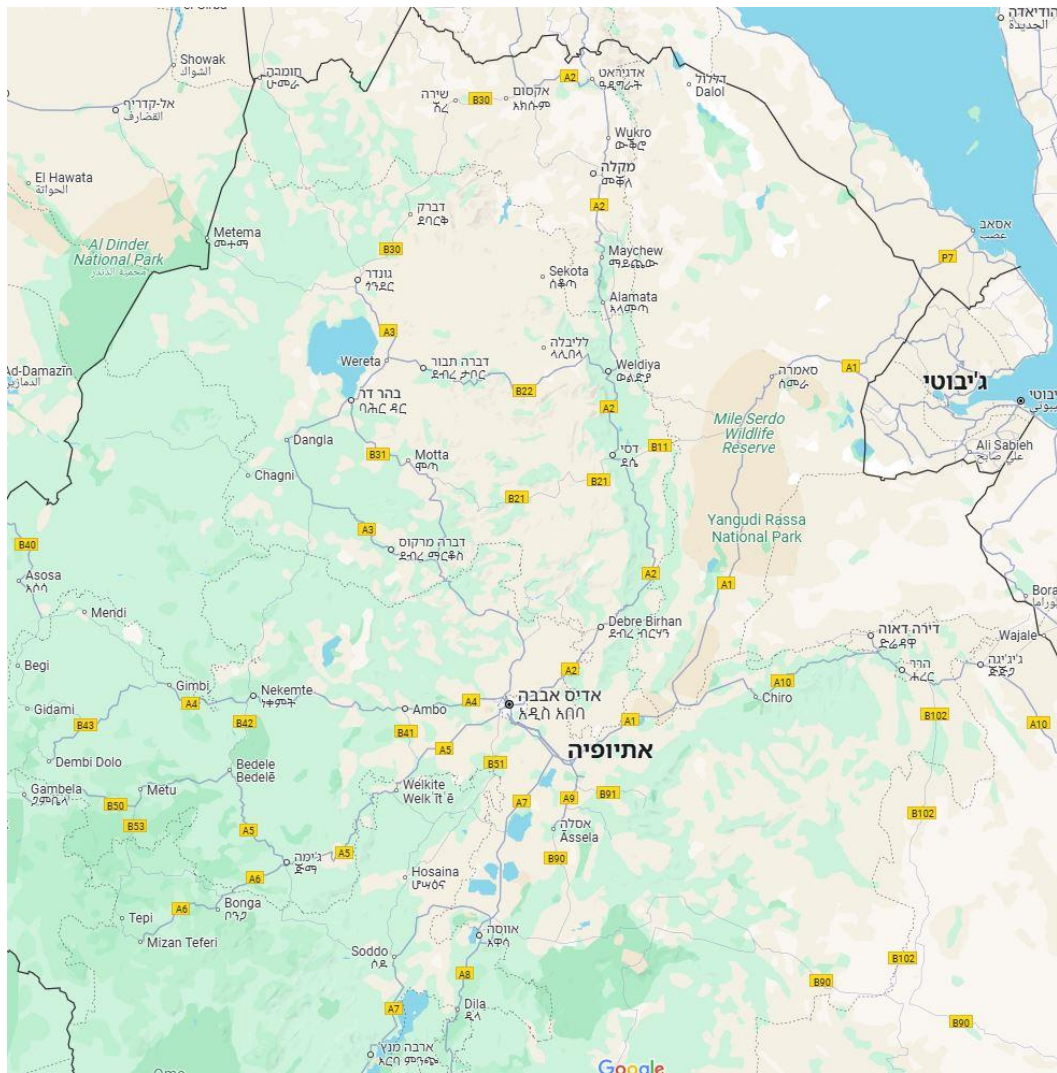
כעבור שנה הגיע גבר לבית הקפה, נקב בשמה - ובידו מכתב. "הוא שאל מי זו אלף. התחלתי לבכות ולא הודיתי שזו אני. לקחתי את המכתב. למרות שלמדתי קצת, עדיין לא ידעתי לקרוא, ביקשתי מסנקה, חברה של בעלי, שתקרא את המכתב ולא תשנא אותי אם כתוב משהו על זה שאני ביתא ישראל". במכתב גילתה כי אמה ביקשה שתגיע לעיר גדריף (אל-קדריף) והיא לקחה את בנה ויצאה לדרך. כשהגיעה לשם, גילתה כי אמה בישראל וטקלה היא זו שכתבה את המכתב.

אלף נפרדה מהנשים בפורט סודן – וצירפה את וורקה. משם פנו הנשים לטואבה. הן הגיעו לגונדר דרך מתמה. וורקה, אלף וטקלה נשאר שבעיים בגונדר ושבעיים נוספים באדיס אבבה.

אחיה הגדול של אלף קיבל אותן בכניסתן לארץ והסיען לאמה בכרמיאל. "המפגש היה מלא ברגשות ובכי".

"כשהגעתי לפה דאגו לנו רק לבגדים או לאוכל. זה היה מפתיע. אף אחד לא שאל מה עברנו בנפש". היא הצליחה לאתר את אבי בנה בארה"ב ובהמשך ניגשה לטיפול פסיכולוגי. היום היא מעודדת נשים וגברים נוספים לעשות את אותו הדבר.

מפת אתיופיה וסודן

רְגֻשׁוֹת/ יָאִיר שָׁרֵן

עֲנֵנִי תוֹגָה אוֹכְפִים אוֹתָנוּ
קוֹלוֹת נֶשֶׁל יְאוּשׁ מִכָּל עֶבֶר
מִלְחָמָה בְּדָרוֹם מִלְחָמָה בְּצָפוֹן
מוֹצִיא אֶת הַדַּעַת לְכָל אִישׁ נְבוֹן

שֵׁט בְּאוֹקִינֹס הָאֵין אוֹנִים
בְּסִפִּינָה לֹלֵא מִלְחִים וְקִבְרָנִיט
סוֹבְבִים בְּטָרוֹף לֹלֵא תְּכִלִּית
לֶךְ תַּדַּע מָה צוֹפֵן לוֹ הֶעֱתִיד

אַתָּה מְחַפֵּשׁ אֵיזָה נְבִיא
אוֹלֵי הוּא אֶת הַבְּשׂוּרָה יָבִיא
מִשְׁאוֹל תַּחֲתִיּוֹת נְחֲזָרוּ הַחֲטוּפִים
הָאוֹר שׁוֹב יִזְהָר יִשׁוּבוּ הַחַיּוֹכִים
בְּמִרְחָקִים עוֹד לֹא רוֹאִים יִבְשָׁה
מִבִּיטִים מִעֶבֶר לְאַפֵּק מִעֶבֶר לְזִמָּן
וְשֵׁם יוֹנָה לְבָנָה בְּפִיהָ טָרַף
מִבְּשָׂרָת סְכוּי מִבְּשָׂרָת תִּקְוָה.

מיומנו של גיאוגרף

יש עתיד בים המלח

שוקי ברנדויין

ומי שלא מסכים, שישתה את מי ים המלח. יאסר עראפאת.

בין מדבר יהודה להרי מואב, במקום הצחיח והעמוק ביותר ע"פ היבשות, כחלק מהבקע הסורי אפריקני, דומם לו ים המלח, הים הקדמון. ים קסום מלא הוד, מלא סוד, מלא מורא, כמו במעשה סדום ועמורה.

אין חיים בו ובסביבותיו להוציא אצות וחיידקים הלופילים ובנאות במדבר שם ימצאו אדם, גמלים, יעלים, שפני סלע, והיו גם נמרים, זרובבלה הייתה הנמרה האחרונה.

מה שחי וחוגג בים המלח היא הגאולוגיה שמתלוצצת עימנו ומציבה את הר סדום כגוש של מלח, את מצדה כהורסט, את צפון הימה כגרבן שעומקו 730 מ', את הרי מואב מניעה צפונה ואת מדבר יהודה כצל גשם. הגאולוגיה פורצת במעיינות גופרית וגושי אספלט,

ניתקה ושינתה נחלים ממסלולם, מרעידה הרים כאיילים, הופכת אנרגיה פוטנציאלית לקינטית ברגע אחד, בעוד מישורי ההחלקה בין מצוקי העתקים מחכים ליום פקודה.

הגאולוגיה גונבת לנו מים, מניעה מי תהום ממערב לקו פרשת המים העילי, את הגשם שחלחל במבשרת ובקריית ענבים, ומזינה בהם נאות מדבר אוטונומיים בישימון של שולי הבקע. לים המלח אגן ניקוז כפול בגודלו משטחה של מדינת ישראל ורובו צחיח, למרות זאת מקורות המים הנובעים לצידו יציבים.

גאולוגיה רבעונית צעירה ופעילה יוצרת את טרנספורם ים המלח כחלק מתהליך נדידת היבשות. היבשה נבקעת, צדדיה נעים ומתרחקים ובתווך, הבסיס שוקע, כך נוצר במהלך המיוקן ים המלח הקדום (12 מיליון שנה). ים המלח הוא אגם טרמינלי, הידרולוגיה של סוף הדרך, כל הנחלים ונהר הירדן זורמים אליו בדרך ללא מוצא. המוצא היחידי הוא אידוי לאטמוספירה וכך מיליוני שנות אידוי יצרו את מליחות האגם ואת משקעי המלח בקרקעיתו. מליחות ים המלח 340 גר'/ליטר, פי 10 ממליחות ים, נפחו 110 קמ"ק. חישוב פשוט יראה את כמות המלחים המומסים בו ומהווים את פוטנציאל העושר של מפעלי ים המלח. נצטרך למלא את ים המלח (30 נפחי ים כנרת) פי 10 מנפחו במים מתוקים ע"מ להוריד את מליחותו לרמת מליחות ים. במקום שבו חם יותר ויבש יותר מתפתחות זרימות שיטפוניות בעוצמות ספיקה גדולות בזמן קצר. זרימות אלו מניעות את בליית ההרים אל בסיס הסחיפה ויוצרת מניפות סחף גדולות. הגאוגרפיה שילבה בין אקלים ופני שטח ואותה מסכם הנביא משבט יהודה, ישעיהו בן אמוץ, באמרו 'והיה

העקב למישור', וזוהי תמצית הגאוגרפיה הפיסית עד היום. מה דומיננטי יותר? הגאולוגיה המעמיקה את בסיס ים המלח או הגאוגרפיה הממלאת אותו, כמו שמלאה את הערבה?

תצורת הליסאן (חוואר הלשון), כמו מעלית זמן, פותחת בפנינו פרק בהיסטוריה של ימת הלשון הקדומה, תצורה סדימנטרית זאת מורכבת ורבת (שכבות למינריות דקיקות) בהירות וכהות המתחלפות ביניהן כיד אמן ומעידות על התהליכים המתרחשים בה. השכבה הבהירה אוופוריטית, מאפיינת תנאי יובש בהם הריכוז היחסי של קלציט עולה מעבר לנקודת הרוויה ואז מינרל ארגוניט מתחיל לשקוע כלמינה עדינה ודקיקה בקרקעית. השכבה הכהה היא פלוביאלית של עונה רטובה, מכילה סחף חרסיתי דק שנותר כתרחיף ושוקע לאיטו כשהים רגוע. תצורת הלמינות של הליסאן מציגה חילופי 40,000 עונות בקונצרט של הטבע. אקט הסיום הינו רצף של שכבות ארגוניט בהירות בלבד, גילן 14,000 שנה. חילופי עונות אלו התקיימו בתקופת הקרח האחרונה וסיומן מבליט סדרת תקופות יובש רצופות.

למרגלות מצדה מתקיימים קונצרטים בלילות הקיץ כתופעה מרהיבה. הקונצרט הגיאוכימי של ים המלח מתנהל בסולם המליחות ובו וריאציות מעניינות, מכיוון שמי ים המלח הם שכבתיים וחסרי ערבול מתקיימת תופעת הלבנה בשנות יובש קיצוני בה נוצרת שכבת ארגוניט המלבינה את פני האגם ככל שעולה המליחות (עד שתחל השקעת גבס). לעומת זאת בשנות זרימה פוחתת המליחות ואז פורחת הימה בשכבה אדמדמה של חידקים שטוב להם ויעלמו רק עם התגברות האידוי ועליה במליחות. השכבה העליונה של הים חשופה לתנודות במליחות עקב אידוי או מיהול - ומי נגר מתוקים וקלים הנקווים לימה צפים על מי המלח משך זמן רב.

בתצלום: קטע 'מופרע' של תצורת הליסאן, השכבתיות האופקית הופרה עקב רעידת אדמה או גלישת קרקע תת מימית.

משקעי תצורת הליסאן הבהירה והרכה, צמודים לדפנות המצוקים במרומי קו גובה 180-. קו גובה זה מעיד על שטח קרקעית ימת הלשון בשיאה, בתקופת הקרח האחרונה, כאשר ים כינרת טרם נולד. ימת הלשון מילאה נוף קדום של עמקי נחלים (ואדיות) ו'סתמה' אותם במשקעי הליסאן במשך 40,000 שנה. משמע, הקניונים המצוקיים התחתרו אל ים קדום יותר, לפני תקופת הקרח, לפני הליסאן. מיקומם עליון בנוף אינו מעיד על גילם. בתום התקופה נסוג הים והותיר את הוואדיות הקדומים להתחתרות נחלית חדשה שעיצבה את הנוף הנוכחי.

לראות, להביט, להתבונן

צילם יוסי רזי

רחובות, קריית יובל, יוני 2025

נטראה בעלון הבא

תם ולא נשלם